

Projekti

„Jahilindude levikuandmete kogumine“

aruanne

Leping 2-24/Trt-16, 31.03.2008

Eesti Ornitoloogiaühing
Tartu, jaanuar 2009

Sissejuhatus

Keskkonnaministri poolt kinnitatud Jahiulukite loetelule (6.06.2006 nr 40, RTL 2006, 48, 861 22.06.2006) kohaselt (Lisa 1) kuulub Eestis jahiulukite nimekirja 36 liiki linde, kellest 30 liiki on meil haudelinnud, 1 liik introductseeritud ja paljundatakse farmides (faasan) ning 5 liiki ainult läbirändajad ja/või rändel peatujad (rabahani, suur-laukhani, kanada-lagle, aul ja mustvaeras).

Viimased üle Eestilised haudelindude levikuandmed pärinevad aastatest 1977-1982 (O.Renno 1993: Eesti haudelindude atlas). Täpsed ja kaasaegsed andmed lindude-jahiulukite paiknemise, leviku ja arvukuse kohta on aga aluseks nii piirkondliku kui üleriikliku jahimajandusliku tegevuse planeerimiseks. Lünka pesitsevate jahilindude levikuandmetes täidabki käesolev projekt. Projekti eesmärgiks on võimalikult täpse ja detailse levikuinfo kogumine üle kogu Eesti.

Käesolev projekt on oluliseks täienduseks 2004. aastal käivitunud Eesti Ornitoloogiaühingu projektile „Eesti haudelindude atlas“, mille põhivälitööd algasid samuti 2004. aastal. Uue atlase põhivälitööd on planeeritud aastateks 2004-2009 ning lõplik kokkuvõte peaks koostatama aastal 2010-2011.

Tööde kirjeldus

1. Välitööde planeerimine ja ettevalmistus

Välitöödeks koostati vastav juhend ja loendusankeet ning valmistati ette ja trükiti aluskaardid (formaad A3, mõõtkava 1:20000) vajalike välitööpiirkondade kohta. Nii EOÜ vaatlajatelt, kui ka kõigilt teistelt töös osaleda soovijatelt päriti järele nende soov teostada välitöid ning varustati vaatljad juhendmaterjalidega. 31. detsember 2008 seisuga on atlase andmete kogumisel osalenud 768 inimest.

2008.a. välitööde planeerimisel arvestati 2007.a. lõpuks saavutatud uurimisruutude uurituse seisuga ning vaatljaid üritati suunata just vähemuuritud piirkondadesse ja ruutudesse. Ruutudesse, kuhu vabatahtlikke ei saadud või mis

asusid raskesti kättesaadavates piirkondades suunati selleks spetsiaalsed abivälitöölised keda rahastati käesolevast projektist.

2. Välitööd

Vabatahtlikud vaatlejad hindavad enese poolt valitud 5x5 km ruutudes kõigi jahilindude esinemist ning pesitsuskindlust. Vähemarvukate liikide kõik pesitsusele viitavad vaatlused kantakse detailsele aluskaardile. Vabatahtlike poolt katmata või raskesti ligipääsetavates piirkondades viiakse spetsialistide poolt läbi abivälitööd, milleks tellitakse transektloendused selleks spetsiaalselt valitud ruutudest

3. Andmete koondamine ja analüüs

Täidetud ankeedid ja kaardid kogutakse Eesti Ornitoloogiaühingu arhiivi. Laekunud andmete alusel koostati kõigi liikide üle-eestilised levikukaardid, kusjuures igas 5x5 km ruudus näidatakse ära liigi pesitsemistõenäosus. Ühtlasi saadakse nii ülevaade ruutude uuritusest. Vähemarvukate liikide detailsete leiukaartide alusel hinnatakse liikide arvukust. Ebausaldusväärsete andmete kontrollimiseks ja tagasiside saamiseks toimus suhtlus vaatlejatega kohapeal.

Täiendava tööna telliti 2008.a. eelmise linnuatlase kartoteegiandmete analüüs mille käigus vaadatakse kriitiliselt üle eelmise atlase käigus kogutud andmed ning hinnatakse ja kaalutakse kahtlasemate või haruldasemate vaatluste adekvaatsust. Saadud andmeid kasutakse erinevatel aegadel kogutud andmete võrdlemisel ning trendide koostamisel.

Tulemused

2008. aasta tööde käigus laekus jahilindude kohta **2881 vaatlust**, vt elektrooniline lisa 2 (näidislehed lisatud aruandele) (1 vaatlus = 1 liik, märgitud 1 vaatleja või vaatlejate grupi poolt ühes ruudus ühel aastal) kokku alljärgnevalt:

Liik	Vaatlusi	Teadaolevate pesitsusruutude arv 2007.a. lõpuks	Teadaolevate pesitsusruutude arv 2008.a. lõpuks kokku
Kormoran	31	50	56
Hallhaigur	110	71	94
Hallhani	24	103	128
Valgepõsk-lagle	7	25	28
Viupart	14	71	83
Rääkspart	25	149	174
Piilpart	36	254	307
Sinikael-part	256	1024	1218
Soopart	4	39	43
Rägapart	16	115	134
Luitsnokk-part	21	143	164
Punapea-vart	12	69	81
Tuttvart	42	263	301
Hahk	20	107	126
Sõtkas	106	440	534
Laanepüü	55	492	558
Nurmkana	47	308	355
Lauk	33	187	219
Tikutaja	104	592	708
Metskurvits	126	660	791
Naerukajakas	106	315	363
Kalakajakas	140	439	522
Hõbekajakas	104	297	357
Merikajakas	37	154	183
Kodutuvi	152	563	690
Kaelustuvi	298	1132	1371
Hallrästas	317	1025	1264
Künnivares	23	84	87
Hallvares	363	1170	1391
Ronk	252	945	1115

Pesitsuskindlust hinnati alljärgneva skaala järgi:

Kategooria	Lühend	Tunnus
	0	Liiki kohati pesitsusajal ruudu piires
Võimalik pesitsemine	V	Liiki kohati pesitsusajal talle pesitsemiseks sobivas biotoobis
	L	Kuuldi laulvat lindu või pesitsemisega seotud hüüdu pesitsusajal
Tõenäoline pesitsemine	P	Kohati paari liigiile pesitsemiseks sobivas biotoobis pesitsusajal
	T	Kindlal territooriumil registreeriti laulu vm. territoriaalkäitumist kahel päeval vähemalt ühe nädalase vahega
	M	Täheldati paarumiskäitumist või mängu
	K	Vanalind külastab arvatavat pesitsuspaika
	R	Rahutu käitumine või hoiatushüüd tõenäolise pesa või poegade läheduses
	H	Püütud vanalinnul on haudelaik
	E	Pesa ehitamine või pesakoopa rajamine pesitsusajal
Kindel pesitsemine	HR	Vanalind ründab, teeskleb vigast või käitub eemalemeelitavalt
	KP	Leitud kasutatud samasuvine pesa või munakoored
	LP	Äsja lennuvõimestunud (pesahoidjate) või udusulis (pesahülgaajate) pesakond või poeg NB! Hästi lendavad pojad võivad pärineda teisest ruudust!
	VP	Vaotlejale ligipääsmatut asustatud pesa külastamas nähtud või pesal hauduv vanalind
	VT	Roojapalli kandev või poegadele toitu viiv vanalind
	MP	Munadega pesa
	PP	Poegadega pesa

Kokku laekus 2008.a. vaatlusi **535** ruudust (Eestis on kokku 2093 ruutu, neist 601 on kiil-, piiri- ja rannikuruudud, mille maismaaosa pindala on väiksem kui 25 km²). Kindla pesitsusega märgitud jahilinnuliike registreeriti 2008. aastal **25**: hallrästas, vares, künnivares, ronk, kala-, hõbe-, naeru- ja merikajakas, kormoran, metskurvits, laanepüü, nurmkana, hallhaigur, hallhani, kaelus- ja kodutuvi, hahk, lauk, sinikael-, luitsnokk-, piil- ja rääkspart, sõtkas, tuttvart, tikutaja.

2008.a. vaatlejate poolt märgatud jahilindude arvukused ja hinnangud on toodud elektroonilises Lisas 3 (näidislehed lisatud aruandele).

Loendajatel paluti võimalusel hinnata liikide tegelikku pesitsevate paaride arvu ruudus, arvestades ala uuritust, võimalikke loendusvigu vms. Vaatlejale antud ruudu kaardile paluti märkida konkreetsete vaatlused alljärgnevalt:

- kormoranil, hallhaigrul, kajakatel ja künnivaresel märkida ainult pesitsuskolooniad ja väljaspool kolooniaid paiknevad üksikud pesad;
- rongal ainult pesad
- ülejäänud liikidel kõik võimaliku, tõenäolise või kindla pesitsuse vaatlused.

Sinikael-pardi, laanepüü, tikutaja, metskurvitsa, kodu- ja kaelustuvi, hallrästa ja hallvarese puhul hinnatakse arvukusi kasutades spetsiaalseid transektloendusi, mis telliti projekti käigus eriväljaõppega inimestelt.

Abi- ja tellitud loendused viidi läbi alljärgnevalt:

* Andrus Jair: EL9035, EL9040, EL9045, EL9050, EL9510, EL9515, EL9520, EL9525, EL9530, EL9540, EL9545, EL9550

* Siim Lilleoja: FK0055, FK0065, FK0090, FK0095, K05555, FK0560, FK0565, FK0580, FK0585, FK0590

* Alar Soppe: EK4560, EK4580, EK5055, EK6020, EK6035, EK6065, EK6580, EK6575

* Riho Marja: FK0595, FK1075, FK1090, FK1095, FK2080, FK2095, FK3005, FK3010, FK3505, FK3590, FK6070, FK6080, FK6590, FK6595, FK7045

* Indrek Mustimets: FL1035, FL1520, FL1525, FL1530, FL2505, FL3035, FL3535, FL4025, FL4030, FL4040, FL4045, FL4055, FL4060, FL4065, FL4510, FL4515

* Margus Pensa: EK8065, EK9050, EK9555, EK9565, EL7525, EL8040, EL8505, EL9015, EL9020, EL9025, EL9030

* Andres Kalamees: FK7085, FK7090, FK7095, FL0035, FL0040, FL0515, FL0525, FL0535, FL0540, FL1020, FL1030, FL1025

* Mati Martinson: EK6580, EK6585, EK7035, EK7040, EK7060, EK7070, EK7080, EK7560, EK7565, EK8055, EK7585, EK7590, EK8050, EK7580

* Eerik Leibak: Vana atlaseandmebaasi analüüs

Andmebaasi sisestatud infost tekitatakse vastava liigi pesitsuskindluse kaardid (lisa 4).